

گفتاری در

فلسفه فقه

به کوشش علی محمدی جورکویه

www.ketab.ir

پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی
انتشارات

گفتاری در فلسفه فقه

کوشش علی محمدی جورکویه

عضویت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

شر: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

چاپ اول: ۳۹۹

شماره: ۱۵۰ نسخه

قیمت: ۲۰۰۰ تومان

طراح جلد: سید ایمان نوری

چاپ و صحافی: هخام

سرشناسه: محمدی جورکویه، علی، ۱۳۴۳.

عنوان و نام پدیدآور: فلسفه فقه/ به کوشش علی محمدی جورکویه

مشخصات نشر: تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۹۹.

مشخصات ظاهری: ۲۶۰ص.

شابک: ۴-۴۴۵-۱۰۸-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه. یادداشت: نمایه.

موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۰۲-۱۳۸۰ — دیدگاه دربارهٔ اصول فقه.

موضوع: Islamic Law(Interpretation and construction) — روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۰۲-۱۳۸۰ — دیدگاه دربارهٔ اصول فقه.

موضوع: فقه — فلسفه.

موضوع: Islamic Law-- Philosophy

موضوع: اصول فقه — فلسفه.

موضوع: Islamic Law-- Interpretation and construction-- Philosophy

موضوع: فقه.

موضوع: Islamic Law

شناسه افزوده: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ ف۸/م۳/۲/۱۶۹ BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۳۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۵۵۴۰۲۹۷

دفتر مرکزی: تهران، خیابان شهیدبهبشتی، تقاطع بزرگراه

شهید مدرس، پلاک ۵۶ تلفن: ۸۸۵۰۵۴۰۲ - ۸۸۵۰۲۳۴۱

فروشگاه کتاب اندیشه: تهران: خیابان انقلاب، روبروی

درب اصلی دانشگاه تهران، پلاک ۱۳۴۸، تلفن: ۶۶۱۷۵۶۷۰

www.poiict.ir

همه حقوق محفوظ است

فهرست

۱۱	پیشگفتار
۱۵	مقدمه
۱۵	الف) فلسفه
۱۶	ب) فقه
۱۶	ج) فلسفه فقه
۱۷	د) ضرورت فلسفه فقه
۱۸	ه) پیشینه فلسفه فقه
۱۸	و) مسائل فلسفه فقه
۲۰	ز) گزارشی از مقالات
۲۰	مقاله ماهیت فقه
۲۱	مقاله ماهیت فقه سیاسی
۲۱	مقاله مسئله خطا در اجتهاد
۲۲	مقاله حقیقت حکم یا تأکید بر دیدگاه امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۲۲	مقاله نسبت و مناسبات فلسفه فقه با دیگر فلسفه‌های مضاف مرتبط
۲۳	مقاله نظریه عدم انحلال الخطابات الشرعية
۲۳	مقاله عرض و تقویم لأطروحات داعمة لمرجعية القرآن المعرفية
۲۵	کتابنامه
۲۷	ماهیت فقه
۲۹	چکیده

۲۹.....	مقدمه.....
۳۳.....	۱. مفهوم فقه.....
۳۵.....	۲. غایت فقه.....
۳۹.....	۳. موضوع فقه.....
۴۵.....	۴. سنخ مسائل فقه.....
۴۷.....	۵. تعریف فقه.....
۵۲.....	۶. فقه یک دانش یا فن (هنر)؟.....
۵۴.....	نتیجه.....
۵۷.....	کتابنامه.....
۶۱.....	ماهیت فقه و سیاست
۶۳.....	چکیده.....
۶۴.....	مقدمه.....
۶۶.....	۱. فقه سیاسی به مثابه روش تخصصی.....
۶۸.....	۲. تمایز فقه سیاسی و فقه دینی در ادوار پیشین.....
۷۳.....	۳. فقه سیاسی و تمایز آن با سه حد فقهی.....
۷۷.....	۴. محوریت فقه سیاسی، در تبیین نظام سیاسی اسلام.....
۸۱.....	۵. قرائت‌های حداقلی و حداکثری فقه سیاسی.....
۸۱.....	۵-۱. فقه سیاسی با رویکرد فردی.....
۸۴.....	۵-۲. فقه سیاسی با محوریت جامعه.....
۸۶.....	۵-۳. فقه سیاسی با محوریت فقه حکومتی.....
۹۳.....	۶. ملاک‌های فقه سیاسی با محوریت حکومت دینی.....
۹۶.....	نتیجه.....
۹۹.....	کتابنامه.....
۱۰۱.....	مسئله خطا در اجتهاد
۱۰۳.....	چکیده.....
۱۰۳.....	مقدمه.....
۱۰۶.....	۱. ملاک صواب و خطای اجتهادی در مرتبه ثبوت.....
۱۰۹.....	۲. معیار صواب و خطا در مرتبه اثبات.....

۱۱۰	۳. حدّ پذیرفتنی بودن خطا
۱۱۴	نتیجه
۱۱۵	کتابنامه
۱۱۹	حقیقت حکم با تأکید بر دیدگاه امام خمینی <small>علیه السلام</small>
۱۲۱	چکیده
۱۲۲	مقدمه
۱۲۳	۱. مفهوم‌شناسی
۱۲۴	۲. جایگاه بحث
۱۲۴	۳. مراد از حکم
۱۲۵	۴. دیدگاه
۱۲۷	۱.۱. از حقیقی و اعتباری
۱۲۹	۲-۴. قیاس اعتباری
۱۳۰	۳-۴. ریشه‌یابی اختلافات ۴۰هـ.ا
۱۳۱	۱-۳-۴. ارادد شریعی
۱۳۷	۲-۳-۴. اعتباری بودن حکم
۱۴۰	۴-۴. حقیقت اعتبار و انشاء در دیدگاه امام خمینی <small>علیه السلام</small> و آثار آن
۱۵۱	نتیجه
۱۵۳	کتابنامه
۱۵۷	نسبت و مناسبات فلسفه فقه با دیگر فلسفه‌های مصف مرتضی
۱۵۹	چکیده
۱۶۰	مقدمه
۱۶۱	۱. فقه و فلسفه فقه
۱۶۶	۲. نسبت و مناسبات فلسفه فقه با دانش‌های همگن و مرتبط
۱۶۶	۱-۲. فلسفه دین
۱۶۸	۲-۲. فلسفه معرفت دینی، چیستی و انواع آن
۱۶۹	۳-۲. فلسفه عقاید و فلسفه علم کلام و نسبت آن با فلسفه فقه
۱۷۰	۱-۳-۲. فلسفه عقاید دینی
۱۷۱	۲-۳-۲. فلسفه علم کلام

- ١٧١..... ٢-٤. فلسفه اخلاق.....
- ١٧٢..... ٢-٥. فلسفه علم دینی.....
- ١٧٥..... ٢-٦. اصول فقه و فلسفه اصول فقه.....
- ١٧٥..... ٢-٦-١. اصول فقه.....
- ١٧٧..... ٢-٦-٢. فلسفه اصول فقه.....
- ١٧٨..... نتیجه.....
- ١٨١..... کتابنامه.....
- ١٨٥..... **طریقه عدم انحلال الخطابات الشرعية.....**
- ١٨٧..... مهید.....
- ١٨٩..... ١. تقریر النظریة و تبیین مبانیها المكوّنة لها، إجمالاً.....
- ١٩٢..... ٢. أدلة النظرية.....
- ١٩٣..... ٣. هویة السرفویة النظرية هذه.....
- ١٩٥..... ٤. تقویم النظرية و تأملها.....
- ١٩٥..... ٤-١. أما بالنسبة إلى المستوى الأوّل.....
- ١٩٦..... ٤-٢. أما بالنسبة إلى المستوى الثاني.....
- ٢٠٥..... ٤-٣. أما نقد النظرية علی المستوى الثالث.....
- ٢١٠..... ٤-٤. أما نقد النظرية، من وجهة نظر «الجهاد» ودورها في علاج المسائل.....
- ٢١٢..... ٥. مقترحاتنا في تحسين تقرير النظرية و تسيقها في فوال القشبية.....
- ٢١٧..... المصادر.....
- ٢١٩..... **عَرَض و تقویم لأطروحات داعمة لمرجعية القرآن المعرفية.....**
- ٢٢١..... خلاصة المقالة.....
- ٢٢١..... المقدمة.....
- ٢٢٢..... ١. تعیین نسخ المسألة.....
- ٢٢٣..... ٢. دائرة مرجعية القرآن المعرفية.....
- ٢٢٨..... ٣. تسليط الأضواء علی دور القرآن الكريم في الاستنباط.....
- ٢٣٠..... ٣-١. جمع المُستندات القرآنية للمباحث الأصولية.....
- ٢٣٠..... ٣-٢. جمع المُستندات القرآنية للمباحث الفقهية.....
- ٢٣١..... ٣-٣. جمع المُستندات القرآنية لموضوعات السنّة الشريفة.....

پیشگفتار

در پیروانی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، بار دیگر دین و معرفت دینی به عنوان تعالیم متعالی اسلامی، به عنوان فکر و فرهنگ مرفعی و نجات بخش آرد، در سر راه حیات انسان معاصر ظاهر شد. تجدید حیات تعالیم و حیانی و ارزش های اسلامی از سویی سبب بیداری و خودباوری ملت های مسلمان و احیای روح و نم سستی در آنان شد و از دیگر سبب باعث نمایان تر شدن سست پایگی مسدک ها، مکاب های بشری و نظام های مبتنی بر آنها گشت.

بایستگی تحقیقات دقیق و منسجم، طریقه پروری و نوآوری درباره زیرساخت های اندیشه دینی و نظامات اجتماعی مبتنی بر آن و ضرورت پرداخت علمی و روزآمد به حوادث واقعه فکری، به فزاینده شرایط کنونی و درخور این رستخیز عظیم و نیز لزوم آسیب شناسی در حوزه فرهنگ ملی و باورداشت های رایج دینی به منظور عرضه صحیح و دفاع معقول از اندیشه دینی و زدودن پیرایه های موهوم و موهون از ساحت قدسی دین و تیبان عرضه صحیح و دفاع معقول از اندیشه دینی و صیانت از هویت فرهنگی و سلامت فکری اقشار تحصیل کرده و نسل جوان کشور، تأسیس نهاد علمی- پژوهشی و آموزشی، دانشگاهی و حوزوی محض و کارآمدی را فرض می نمود.

بر این اساس «پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی» به عنوان یک نهاد علمی- فکری حسب الامر و بر اساس نظر رهبر فرهیخته انقلاب اسلامی

آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) و با تلاش فراوان حجت‌الاسلام والمسلمین علی‌اکبر رشاد در سال ۱۳۷۳ تأسیس شد.

این پژوهشگاه دارای شخصیتی حقوقی، مستقل و در حکم نهاد عمومی و غیردولتی و غیرانتفاعی است که در قالب چهار پژوهشکده حکمت و دین پژوهی، نظام‌های اسلامی، فرهنگ و مطالعات اجتماعی و دانشنامه‌نگاری می‌فالیت می‌کند.

پژوهشکده نظام‌های اسلامی، که مشتمل بر پنج گروه اقتصاد، فقه و حقوق، سیاست، اخلاق و مدیریت اسلامی است، به‌طور خاص با مطالعه نظام‌ها اجتماعی، اهداف ذیل را تعقیب می‌کند:

۱. کشف و طراحی نظام‌های سیاسی، حقوقی، اقتصادی، اخلاقی و مدیریتی اسلام.

۲. تحقیق و تبیین عالیه‌ترین و مباحث اساسی نظامات اجتماعی اسلام و ارائه الگوهای کاربردی در قرون آینده.

۳. آسیب‌شناسی نظری و کاربردی نظام جمهوری اسلامی ایران و مدرسانی به متولیان امور و بسترسازی برای تحقق کامل‌تر نظام‌های اسلامی.

۴. تحقیق درباره مسائل مستحدثه به انگیزه‌های پژوهشی در زمینه نیازهای نوپیدای فقهی.

۵. پاسخگویی به شبهات مطرح درباره فقه و نظام‌های سیاسی، حقوقی، اقتصادی، اخلاقی و مدیریتی اسلام.

۶. شناخت و نقد علمی مکاتب و نظامات معارض.

مجموعه حاضر که به کوشش جناب حجت‌الاسلام آقای دکتر علی محمدی جورکویه عضو هیئت علمی پژوهشگاه تدوین یافته و نتیجه تلاش علمی محققان ارجمند: آیت‌الله‌علی‌اکبر رشاد، حجج اسلام و آقایان خالد الغفوری، ابوالقاسم مقیمی حاجی، سجاد ایزدهی، رمضان‌علی تبار فیروزجایی و ابوالحسن حسینی، در گروه فقه و حقوق اسلامی پژوهشکده نظام‌های اسلامی است، به موضوع مهم فلسفه فقه می‌پردازد.